

เครื่องมือการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แบบสอบถามออนไลน์**A social science research instrument: Online questionnaire****บุญรัตน์ แผลงศร****Boonrat Plangsorn**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Assistant Professor, Ph.D., Faculty of Education, Kasetsart University

Corresponding author, E – mail: fedubrp@ku.ac.th

Received: September 24, 2020; Revised: March 14, 2022; Accepted: April 6, 2022

บทคัดย่อ

หลังเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คนส่วนใหญ่คุ้นเคยกับการใช้งานอินเทอร์เน็ตมากขึ้น เมื่อได้รับแบบสอบถามออนไลน์จึงมีความเข้าใจและสามารถตอบแบบสอบถามได้เป็นอย่างดี นักวิจัยทางสังคมศาสตร์จึงนิยมใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมมากขึ้น สำหรับเนื้อหาในบทความนี้มุ่งนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับแบบสอบถามออนไลน์ โดยมีสาระสำคัญได้แก่ ปัจจัยเงื่อนไขต่อการใช้แบบสอบถามออนไลน์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ แนวทางการพัฒนาแบบสอบถามออนไลน์ และจริยธรรมในการใช้แบบสอบถามออนไลน์ ซึ่งรวบรวมจากการศึกษาแนวคิด เอกสาร งานวิจัย และประสบการณ์ของผู้เขียน

คำสำคัญ: แบบสอบถามออนไลน์; แบบสอบถาม; การเก็บรวบรวมข้อมูล**Abstract**

Most people are more familiar with the internet as a result of the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) outbreak. When they receive an online questionnaire, they have a good understanding of it and are able to complete it. Researchers in the social sciences are increasingly employing online questionnaires to obtain data. This article aims to present the body of knowledge about the online questionnaire: factors for using the online questionnaire for social science research, guidelines for developing an online questionnaire, and ethics in using online questionnaires. The content is based on publications, research, and authors' experiences.

Keywords: Online questionnaire; Questionnaire; Collecting data**บทนำ**

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการสื่อสารเอื้อให้คนส่วนใหญ่เข้าถึงและใช้คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต และสมาร์ทโฟนมากขึ้น มีการใช้ประโยชน์จากการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารออนไลน์และค้นคว้าข้อมูล ซึ่งในปัจจุบันผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มมากขึ้น ในประเทศไทยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประมาณ 70% ของจำนวนประชาชน

ทั้งหมด (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2563) ประกอบกับรูปแบบการดำเนินชีวิต วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเกิดจากปัจจัยหลัก ๆ 2 ส่วน คือ (1) ยุค Technology Disruption หรือ Digital Disruption ซึ่งมีนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งส่งผลทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิต วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างเห็นได้ชัด และทำให้คนในสังคมเริ่มคุ้นชินกับการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และ (2) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรค COVID-19 ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา ทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิต วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก

การที่คนส่วนใหญ่คุ้นเคยกับการใช้งานอินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันมากขึ้น เมื่อได้รับแบบสอบถามออนไลน์ จึงมีความเข้าใจและสามารถตอบแบบสอบถามได้ตรงกับคำชี้แจงในแบบสอบถามเป็นอย่างดี ทำให้นักวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ในประเทศไทยมีการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างวิจัย โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก (บุบผา เมฆศรีทองคำ, 2562) โดยใช้เทคโนโลยีออนไลน์ในการสร้างแบบสอบถาม การส่งแบบสอบถามให้ตัวอย่างวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และแสดงผลข้อมูลได้อย่างแม่นยำรวดเร็ว (Braun et al., 2021) โดยเฉพาะในงานวิจัยเชิงสำรวจ (survey research)

แบบสอบถามออนไลน์เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน และจัดส่งให้ผู้ตอบแบบสอบถามผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้ดี โดยเฉพาะการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก (พัชรภรณ์ สุนทรวิบูลย์, 2561) โดยผู้ตอบสามารถตอบกลับผ่านอินเทอร์เน็ตได้ทันที แบบสอบถามออนไลน์ที่ได้รับการออกแบบอย่างดีจะช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ตอบ สามารถตอบแบบสอบถามได้อย่างรวดเร็ว ป้องกันการสับสน และตอบได้ตรงประเด็นตามที่ผู้วิจัยต้องการ ผู้วิจัยที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงควรศึกษาและทำความเข้าใจแนวทางการออกแบบและสร้างแบบสอบถามออนไลน์ เพื่อใช้เทคโนโลยีในการผลิตแบบสอบถามออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพและได้ประโยชน์สูงสุด

ปัจจัยเงื่อนไขต่อการใช้แบบสอบถามออนไลน์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์

จากการศึกษาแนวคิด เอกสาร งานวิจัย และประสบการณ์ของผู้เขียนในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ พบว่ามีปัจจัยเงื่อนไขต่อการใช้แบบสอบถามออนไลน์ ในฐานะเป็นเครื่องมือการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

ข้อจำกัดของแบบสอบถามเดิม

ในอดีต หากผู้วิจัยต้องการผลิตแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายชุด มักใช้วิธีพิมพ์จากเครื่องปริ้นเตอร์และนำมาถ่ายสำเนาจากเครื่องถ่ายเอกสาร หรือเลือกที่จะส่งให้สำนักพิมพ์เพื่อสำเนาได้หลายชุด ในราคาที่ประหยัดขึ้นตามปริมาณการพิมพ์ อย่างไรก็ตามแบบสอบถามเดิมหรือแบบสอบถามที่ได้จากการพิมพ์นั้นยังมีข้อจำกัดหลายประการ ดังนี้

1. ปรับแก้ไขเนื้อหาได้ยาก ก่อนส่งสำเนาแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะต้องระมัดระวังและตรวจสอบข้อผิดพลาดที่อยู่ในแบบสอบถามอย่างถี่ถ้วน เพราะหากพบภายหลังจากการพิมพ์จะแก้ไขปรับเปลี่ยนได้ยาก ถ้าจำนวนสำเนามากจะต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการพิมพ์ใหม่ แต่ถ้าจำนวนสำเนาน้อย มักจะแก้ไขโดยใช้ปากกาคัดแล้วเขียนทับลงไป หรือใช้วิธีพิมพ์เนื้อหาใหม่ลงในสติกเกอร์กระดาษแล้วปะทับของเดิม

2. ค่าใช้จ่ายที่สูง การพิมพ์แบบสอบถามผู้วิจัยจะต้องเตรียมค่าใช้จ่ายเบื้องต้นสำหรับกระดาษ หมึกพิมพ์ และเครื่องพิมพ์ ในกรณีที่พิมพ์สีจะต้องมีค่าใช้จ่ายต่อแผ่นที่เพิ่มขึ้นอีก

3. ความยุ่งยากในจัดส่ง การจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ผู้วิจัยจะต้องวางแผนการจ่ายค่าธรรมเนียมการจัดเตรียมซองจดหมาย และแสตมป์ นอกจากนี้ยังต้องอำนวยความสะดวกให้ผู้รับส่งแบบสอบถามกลับมายังผู้วิจัย เช่น

การแนบของติดแสดมภ์ เป็นต้น ซึ่งกระบวนการที่เริ่มจากส่งแบบสอบถามไปถึงผู้รับและผู้รับส่งกลับคืน ย่อมใช้เวลาหลายวันหรือหลายสัปดาห์ในต่างประเทศ อีกทั้งยังมีความเสี่ยงในการชำรุดสูญหายระหว่างการขนส่งด้วย

จุดเด่นของแบบสอบถามออนไลน์

จากข้อจำกัดของแบบสอบถามแบบเดิมนั้น ผู้วิจัยส่วนใหญ่จึงนิยมใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อหลีกเลี่ยงข้อจำกัดของการพิมพ์ โดยมีจุดเด่นดังนี้

1. การจัดเก็บข้อมูล แบบสอบถามออนไลน์สามารถตั้งค่าการเก็บข้อมูลไว้บนอินเทอร์เน็ตได้หลายที่ ทำให้มีความเสี่ยงต่ำที่ข้อมูลจะสูญหายหรือถูกทำลาย มีความปลอดภัยสูงโดยข้อมูลจะถูกจำกัดการเข้าถึงเฉพาะผู้ได้รับอนุญาตเท่านั้น โดยสามารถกำหนดผู้รับอนุญาตอ่านได้อย่างเดียวหรือจะแก้ไขพร้อมกันด้วยก็ได้

2. สะดวกรวดเร็ว ผู้วิจัยสามารถสร้างแบบสอบถามออนไลน์ได้อย่างรวดเร็ว ผ่านเว็บแอปพลิเคชันหรือโปรแกรมสร้างแบบสอบถามที่มีแม่แบบสำเร็จรูป สามารถสร้างรูปแบบข้อความได้อัตโนมัติ ผู้วิจัยสามารถใช้งานผ่านคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรือสมาร์ทโฟน ในทุกสถานที่ และทุกเวลาที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต เมื่อมีผู้ตอบคำถามข้อมูลจะถูกบันทึกอัตโนมัติและสามารถนำข้อมูลเข้าสู่โปรแกรมคำนวณได้เลย ซึ่งเป็นการลดขั้นตอนของการบันทึกข้อมูล (พัชรภรณ์ สุนทรวิบูลย์, 2561) โดยผู้วิจัยสามารถตรวจสอบข้อมูลและติดตามผลออนไลน์ได้ทันที

3. แนบข้อมูลได้หลากหลาย แบบสอบถามออนไลน์รองรับข้อมูลแนบได้หลายประเภท เช่น ข้อมูลเสียง ข้อมูลวิดีโอ มัลติมีเดีย เป็นต้น ผู้วิจัยยังสามารถตั้งค่าแบบสอบถามออนไลน์ให้สามารถโต้ตอบกับผู้ตอบแบบสอบถามได้ โดยตั้งค่าให้แสดงข้อความอธิบายรายละเอียด หากผู้ตอบไม่เข้าใจคำถาม หรือการข้ามไปคำถามอัตโนมัติโดยอ้างอิงจากคำตอบ สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้งานผ่านสมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ต สามารถส่งข้อมูลเฉพาะที่อุปกรณ์รองรับได้ทันที เช่น ตำแหน่งพิกัดที่อยู่ (GPS) ความสูงจากระดับน้ำทะเล อุณหภูมิ ข้อมูลการออกกำลังกาย ภาพถ่ายสามมิติ ภาพถ่ายหรือวิดีโอสภาพแวดล้อมแบบ 360 องศา เป็นต้น

4. การจัดส่งข้อมูล หากกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่และมีการกระจายตัวตามสถานที่ต่าง ๆ การใช้แบบสอบถามออนไลน์จะคุ้มค่ามากกว่า (Sue & Ritter, 2012) ผู้วิจัยสามารถส่งแบบสอบถามออนไลน์ได้หลายช่องทางตามที่ผู้ตอบแบบสอบถามสะดวก โดยปกติจะนิยมส่งให้ทางอีเมล โปรแกรมสนทนา หรือสื่อสังคมออนไลน์ โดยพินดา วราสุนันท์ (2556) ได้กล่าวถึงแนวโน้มการประเมินในอนาคตว่าจะใช้เทคโนโลยีและเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นช่องทางสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล นอกจากนี้ ผู้วิจัยสามารถตั้งค่าแบบสอบถามออนไลน์จากการอ้างอิงที่อยู่บนเครือข่าย (IP address) ของผู้ตอบแบบสอบถามได้ ซึ่งเป็นการป้องกันการส่งแบบสอบถามซ้ำและสามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงการตอบแบบสอบถามได้ (Saleh & Bista, 2017)

5. อัตราการตอบกลับ การตอบกลับของแบบสอบถามออนไลน์มีอัตราค่อนข้างสูง ผู้ตอบแบบสอบถามไม่จำเป็นต้องยืนยันตัวตนก่อนตอบแบบสอบถาม จึงมั่นใจได้ว่าข้อมูลส่วนตัวถูกปกปิดและสามารถตอบคำถามได้โดยไม่กังวลกับผลที่ตามมา นอกจากนี้ Shannon and Bradshaw (2002) ได้เปรียบเทียบระยะเวลาที่ใช้ในการตอบกลับระหว่างแบบสอบถามที่ส่งทางอีเมลกับทางไปรษณีย์ พบว่า การส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ใช้เวลาตอบกลับเฉลี่ย 15.58 วัน มากกว่าการส่งระยะเวลาตอบกลับเฉลี่ยของแบบสอบถามทางอีเมลถึง 4.63 วัน ซึ่งมีผู้ตอบกลับภายในวันแรกถึง 45% และ 5 วันต่อมาสูงถึง 83%

แม้ว่าแบบสอบถามออนไลน์จะมีจุดเด่นมากมาย แต่การตอบแบบสอบถามออนไลน์จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ต ที่เชื่อมต่อกับสัญญาณอินเทอร์เน็ต ดังนั้น หากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่มีไฟฟ้าหรือสัญญาณอินเทอร์เน็ตจะไม่สามารถใช้งานได้ (Nayak & Narayan, 2019) นอกจากนี้ หากผู้วิจัยส่งแบบสอบถามครั้งละมาก ๆ อาจมีความเสี่ยงกับระบบคัดกรองที่มองว่าแบบสอบถามนั้นเป็นขยะ (spam) การแฝงโฆษณา ไวรัสคอมพิวเตอร์ หรือ การหลอกลวงออนไลน์ (phishing)

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบแบบสอบถามจากสิ่งพิมพ์กับแบบสอบถามออนไลน์

ประเด็น	แบบสอบถามเดิม	แบบสอบถามออนไลน์
การปรับแก้เนื้อหาในภายหลัง	ไม่ได้ ไม่สามารถปรับแก้เนื้อหาภายหลังจากการพิมพ์	ได้ สามารถปรับแก้ไขเนื้อหาได้ตลอดเวลา
การปิดรับคำตอบ	ไม่ได้ ต้องพิมพ์แจ้งระยะเวลาให้ผู้ตอบทราบในแบบสอบถาม	ได้ สามารถปิดรับคำตอบได้ตลอดเวลา
การบังคับตอบในข้อสำคัญ	ไม่ได้ ต้องพิมพ์แจ้งให้ผู้ตอบทราบในแบบสอบถาม	ได้ ถ้าไม่ตอบจะไม่สามารถทำแบบสอบถามต่อได้
ความคงทนของข้อมูล	สั้น เสื่อมสภาพเร็วหากจัดเก็บไม่ดี เช่น ความชื้น แสง	ยาว ข้อมูลไม่เสื่อมสภาพ แต่ควรสำรองอย่างสม่ำเสมอ
ความสิ้นเปลือง	มาก ต้องหาพื้นที่จัดเก็บ เปลืองทรัพยากรธรรมชาติ ทำลายได้ยาก	น้อย เปลืองพื้นที่ข้อมูลน้อย นำกลับมาใช้ใหม่ได้ (Recycle) ทำลายได้รวดเร็ว
การจัดส่งข้อมูล	ช้า ใช้ระยะเวลานาน ต้องหาช่องทางขนส่ง	เร็ว สามารถส่งได้ทันที รองรับหลายช่องทาง
ความปลอดภัยของข้อมูล	น้อย ต้องหาพื้นที่ปลอดภัย เช่น ตู้เอกสาร ห้องจัดเก็บข้อมูล	มาก กำหนดสิทธิผู้เข้าถึงได้ อนุญาตให้อ่านหรือแก้ไขได้
ค่าใช้จ่าย	สูง ค่ากระดาษ ค่าหมึกพิมพ์ ค่าสำเนาเอกสาร	ต่ำ ค่าอุปกรณ์จัดเก็บข้อมูลโปรแกรม เบื้องต้นฟรี ค่าพื้นที่ออนไลน์เบื้องต้นฟรี
ความคุ้นชิน	มาก ผู้ตอบทุกช่วงวัยสามารถตอบได้ทันที	ปานกลาง มีข้อจำกัดสำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้ดิจิทัล
ความหลากหลายของข้อมูล	น้อย ข้อความ แผนสถิติ แผนภาพ ตาราง	มาก ข้อความ แผนสถิติ แผนภาพ ตาราง เสียง มัลติมีเดีย วิดีโอ เว็บไซต์
ปฏิสัมพันธ์กับผู้ตอบ	ไม่มี	มี กดข้ามไปข้ออื่น ลิงก์ข้อความหรือวิดีโอ สำหรับอธิบาย ปรับเปลี่ยนสีหรือธีม

แนวทางการพัฒนาแบบสอบถามออนไลน์

ก่อนผู้วิจัยจะจัดทำแบบสอบถามออนไลน์ จำเป็นต้องวางแผนและออกแบบอย่างเป็นขั้นตอน แล้วจึงดำเนินการพัฒนาแบบสอบถามออนไลน์ เพื่อเป็นการป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นและลดระยะเวลาในการดำเนินงาน ภายหลังได้ผลตอบแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยควรตรวจสอบข้อมูลอีกครั้ง เพื่อลดความซ้ำซ้อนของข้อมูลและจัดข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ โดยแนวทางในการออกแบบแบบสอบถามออนไลน์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก 1) ขั้นวิเคราะห์และเตรียมข้อมูล 2) ขั้นพัฒนาแบบสอบถามออนไลน์ 3) ขั้นตรวจสอบข้อมูล และ 4) ขั้นการเลือกช่องทางการส่งแบบสอบถามออนไลน์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นวิเคราะห์และเตรียมข้อมูล

ในขั้นนี้ผู้วิจัยจำเป็นต้องหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การออกแบบแบบสอบถามออนไลน์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสอดคล้องกับบริบทของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีแนวทางในการวิเคราะห์และเตรียมข้อมูลดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะต้องวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถาม เพื่อให้ทราบว่าข้อมูลหรือคำตอบประเภทใดที่ต้องการจากผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นต้น ถ้าสารสนเทศที่ได้จากการวิเคราะห์มีความชัดเจน ก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและออกแบบต่อไป

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยต้องทราบว่ากลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มตัวอย่างที่จะตอบแบบสอบถามออนไลน์คือใคร โดยระบุรายละเอียดให้ได้มากที่สุด ได้แก่ 1) ช่วงอายุ เพื่อจะทราบว่ากลุ่มผู้ตอบอยู่ในวัยใด หากเป็นกลุ่มเด็กควรเพิ่มสีสรรและมีภาพประกอบเพื่อให้เข้าใจได้ง่าย กลุ่มผู้ใหญ่ควรเน้นอีเมล์พื้น ตัวอักษรและคำถามที่เป็นทางการ ส่วนผู้สูงอายุปรับตัวอักษรมีขนาดใหญ่มากกว่าปกติ เพื่อให้มองเห็นได้อย่างชัดเจน และ 2) ทักษะทางดิจิทัล เพื่อจะทราบว่าผู้ตอบมีความสามารถในการใช้ดิจิทัลมากน้อยเพียงใด โดยกลุ่มเด็กโตจะมีทักษะดิจิทัลค่อนข้างสูง สามารถส่งข้อมูลในรูปแบบอื่น ๆ ได้ เช่น ข้อมูลภาพถ่าย ข้อมูลเสียง เป็นต้น ซึ่งจะต่างกับกลุ่มผู้สูงอายุที่ควรออกแบบให้เป็นตัวเลือกมากกว่าการพิมพ์ เนื่องจากทักษะการใช้ดิจิทัลยังไม่สูงนัก

การวิเคราะห์ข้อมูลจะเริ่มต้นจากการกำหนดวัตถุประสงค์หลัก เพื่อแสดงถึงเป้าหมายของการสร้างแบบสอบถามออนไลน์ หากมีวัตถุประสงค์หลักเพียงข้อเดียว อาจพิจารณานำไปตั้งเป็นชื่อแบบสอบถามได้ จากนั้นกำหนดวัตถุประสงค์ย่อยซึ่งแสดงถึงประเด็นกลุ่มคำถามย่อย การกำหนดกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม สุดท้ายจะเป็นการเตรียมข้อมูล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

วัตถุประสงค์หลักของแบบสอบถามออนไลน์ คือ เพื่อสอบถามสภาพการเรียนรู้ออนไลน์ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ

วัตถุประสงค์ย่อยของแบบสอบถามออนไลน์ คือ

- 1) วิธีการจัดการเรียนออนไลน์
- 2) วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนออนไลน์
- 3) ปัญหาที่พบจากการเรียนออนไลน์
- 4) ความพร้อมของครูและนักเรียน

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม คือ

- 1) เป็นครูและนักเรียนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ
- 2) เป็นครูและนักเรียนในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

ข้อมูลที่ต้องเตรียม คือ คำชี้แจงแบบสอบถาม ข้อคำถาม รูปแบบคำถาม ภาพประกอบ

เมื่อได้สารสนเทศจากการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว นักวิจัยจะนำมาวางแผนในการจัดเตรียมข้อมูลให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2) ขั้นพัฒนาแบบสอบถามออนไลน์

คุณลักษณะของแบบสอบถามออนไลน์และแบบสอบถามเดิมมีความแตกต่างกันอย่างมาก ผู้วิจัยสามารถออกแบบและพัฒนาแบบสอบถามออนไลน์ โดยเพิ่มเติมมิติมีเดีย คลิปวิดีโอ จุดเชื่อมโยง ผลป้อนกลับ ฯลฯ เพื่อกลุ่มตัวอย่างวิจัยจะได้เข้าใจข้อคำถามที่ซับซ้อนได้ดีขึ้นและเพิ่มความสะดวกในการทำแบบสอบถาม ดังนั้น แบบสอบถามออนไลน์ที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับปัญหาวิจัยและธรรมชาติของตัวอย่างการวิจัย จะช่วยให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบข้อมูลได้อย่างราบรื่น ไม่สับสน และตรงกับสภาพความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ซึ่งแนวทางการออกแบบและพัฒนาแบบสอบถามออนไลน์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หน้าแรกหรือหน้าต้อนรับ เป็นหน้าที่แสดงข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจที่จะตอบหรือไม่ตอบแบบสอบถามออนไลน์ หน้าแรกควรออกแบบให้มีชื่อหรือหัวเรื่องแบบสอบถาม วัตถุประสงค์ รวมถึง ข้อความยืนยันการปกป้องความเป็นส่วนตัวและการรักษาข้อมูลของผู้ตอบ

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถามออนไลน์ เป็นแนวทางในการตอบข้อมูลในแบบสอบถาม ซึ่งจะช่วยให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำแบบสอบถามได้ถูกต้องและรวดเร็ว ซึ่ง Sue and Ritter (2012) ได้เสนอตัวอย่างประเด็นคำแนะนำในการตอบแบบสอบถามออนไลน์ ดังนี้

- ผู้ตอบแบบสอบถามควรตอบให้ครบทุกข้อหรือไม่?
- ผู้ตอบสามารถเลือกได้หลายคำตอบในข้อเดียวหรือไม่?
- จำกัดเวลาในการตอบคำถามแต่ละข้อหรือทั้งฉบับหรือไม่?
- หากผู้ตอบต้องการเปลี่ยนหรือแก้ไขคำตอบ ควรทำอย่างไร?
- ถ้าผู้ตอบยังทำแบบสอบถามไม่เสร็จ สามารถบันทึกและทำต่อในภายหลังได้หรือไม่?

การเลือกสีและฉีก การออกแบบสภาพแวดล้อมที่ดีจะมีผลต่อความรู้สึกของผู้ตอบแบบสอบถาม สีและฉีกที่ใช้ควรมีความสอดคล้องกับชื่อหรือหัวข้อแบบสอบถาม และใช้รูปแบบเดียวกันโดยต่อเนื่องทั้งแบบสอบถาม สำหรับสีพื้นหลังกับสีตัวอักษรควรมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน เพื่อให้อ่านได้อย่างชัดเจน ในกรณีที่พื้นหลังสีอ่อนควรใช้ตัวอักษรสีเข้ม หากพื้นหลังสีเข้มควรใช้ตัวอักษรสีอ่อน ทั้งนี้ ผู้วิจัยควรทดลองอ่านอีกครั้งเมื่อออกแบบเสร็จ โดย Sutton and Altarriba (2016) ได้ศึกษาตัวอย่างสีที่สามารถสื่อถึงอารมณ์ของผู้อ่าน ดังนี้

สีฟ้า แสดงถึง ความหดหู่ ความโดดเดี่ยว ความเสียใจ ไม่มีความสุข ผ่อนคลาย

สีดำ แสดงถึง ความน่ากลัว ความสับสน ความทุกข์

สีแดง แสดงถึง ความทะเยอทะยาน ความรัก ความขัดแย้ง

สีเหลือง แสดงถึง ความเป็นมิตร ความสุข การหัวเราะ

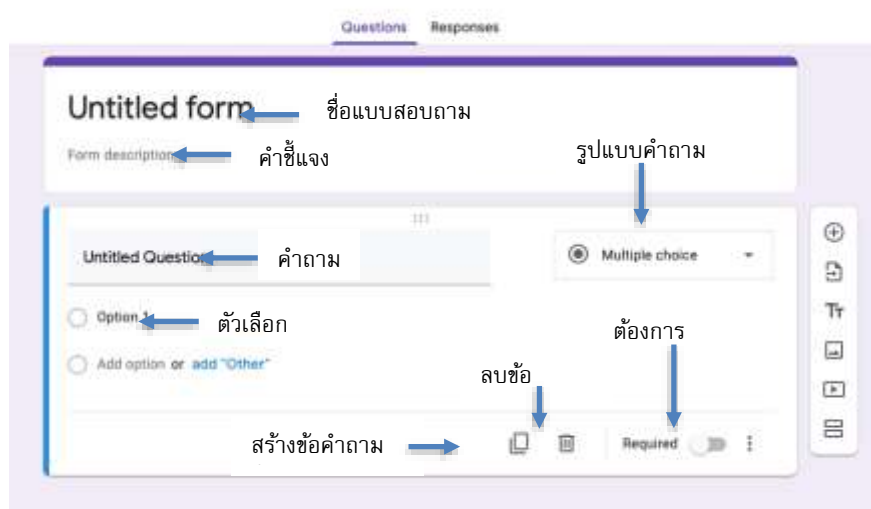
สีขาว แสดงถึง อิสราภาพ การมีส่วนร่วม ศาสนา ความสงบ ความบริสุทธิ์

ระบบนำทาง ผู้วิจัยควรคำนึงถึงความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ที่แตกต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่คุ้นชินกับการตอบแบบสอบถามออนไลน์อาจเกิดความวิตกกังวลในการตอบแบบสอบถามออนไลน์ ดังนั้น ระบบนำทาง จึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยควรคำนึงถึงในการออกแบบและพัฒนาแบบสอบถามออนไลน์ โดยผู้วิจัยสามารถเพิ่มสัญลักษณ์นำทาง เช่น ลูกศรชี้ไปทางด้านขวาแสดงถึงไปหน้าถัดไป ลูกศรชี้ไปทางด้านซ้ายแสดงถึงกลับไปหน้าที่ผ่านมา เป็นต้น การเพิ่มแถบสถานะ (progress bar) ที่แสดงสถานะภาพการตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามจะทราบว่าในขณะนั้น ตนเองตอบแบบสอบถามอยู่ในตอนใด และยังมีคำตอบแบบสอบถามเหลืออีกกี่ตอน จากการวิจัยพบว่า การแสดงแถบแสดงความก้าวหน้าจะส่งผลให้ผู้ตอบคำถามมีทัศนคติที่ดีต่อแบบสอบถามออนไลน์ และมีแนวโน้มว่าจะตอบแบบสอบถามออนไลน์จนเสร็จ (Yentes et al., 2012) อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่แบบสอบถามมีคำถามต้องใช้เวลาตอบนานและมีข้อคำถามจำนวนมาก ควรนำแถบแสดงความก้าวหน้าออก เนื่องจากผู้ตอบมีแนวโน้มจะละทิ้งการตอบแบบสอบถาม (Snijders et al., 2020)

ตัวอย่างโปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาแบบสอบถามออนไลน์

ผู้เขียนเลือกนำเสนอการใช้โปรแกรม Google Forms ในการพัฒนาแบบสอบถามออนไลน์ ซึ่งเป็นรุ่นล่าสุด ณ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 เนื่องจากเป็นโปรแกรมที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย สามารถใช้งานผ่านเว็บเบราว์เซอร์ ซึ่งเป็นโปรแกรมพื้นฐานในคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต และสมาร์ทโฟน โดยแสดงผลการวิเคราะห์ในรูปแบบกราฟ และสามารถนำข้อมูลไปใช้ในโปรแกรมตารางคำนวณ (spreadsheet) ได้โดยตรง (Nayak & Narayan, 2019) ดังนี้

การสร้างแบบสอบถามออนไลน์ด้วย Google Forms เริ่มต้นจากเข้าไปที่เว็บไซต์ forms.google.com และเริ่มสร้างหน้าเปล่า โดยกดที่รูป จะพบกับหน้าจอ ดังภาพ 1

ภาพ 1 หน้าแบบสอบถามเปล่า

- 1) ใส่ชื่อแบบสอบถามออนไลน์ โดยชื่อแบบสอบถามต้องมีความกระชับและชัดเจน
- 2) ใส่คำชี้แจงเพื่อแจ้งข้อมูลของแบบสอบถามที่ผู้ตอบควรทราบ เช่น วัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม จำนวนข้อคำถาม ระยะเวลาในการตอบโดยประมาณ เป็นต้น
- 3) เลือกรูปแบบคำถาม โดยรูปแบบคำถามมีดังนี้
 - Short answer เป็นรูปแบบที่ต้องการคำตอบสั้น ๆ
 - Paragraph เป็นรูปแบบที่ต้องการคำตอบเป็นความเรียง
 - Multiple Choice เป็นรูปแบบหลายตัวเลือก
 - Checkboxes เป็นรูปแบบที่สามารถตอบได้หลายตัวเลือก
 - Dropdown เป็นรูปแบบคำถามที่เลื่อนลงเพื่อหาคำตอบ
 - File upload ให้ผู้ตอบส่งไฟล์
 - Date ตอบแบบวันที่เท่านั้น
 - Time ตอบแบบเวลาเท่านั้น
- 4) หากต้องการคำตอบในข้อนั้น เลือก Required โดยผู้ที่ไม่ตอบในข้อดังกล่าวจะไม่สามารถส่งแบบสอบถามคืนได้
- 5) เริ่มสร้างข้อคำถามใหม่โดยกดที่เครื่องหมาย + หรือกดสร้างข้อคำถามซ้ำ
- 6) สามารถเพิ่มแถบแสดงความก้าวหน้า โดยเลือกที่ Setting -> Presentation -> Show progress bar
- 7) เมื่อได้ข้อคำถามครบตามจำนวนที่ต้องการ หากต้องการส่งต่อหรือเผยแพร่ ให้เลือกที่ send โดยสามารถส่งได้ 3 รูปแบบ คือ (1) อีเมล สามารถใส่ชื่อผู้รับ หัวข้อ และข้อความได้ (2) ลิงก์ หากต้องการให้ลิงก์สั้นลง เพื่อสะดวกในการพิมพ์ เลือก shorten URL และ (3) โค้ด html สำหรับผนวกกับหน้าเว็บไซต์

3) ขั้นตอนตรวจสอบข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามออนไลน์จนแล้วเสร็จ ควรมีการตรวจสอบข้อความอีกครั้ง ในมุมมองของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อพิจารณาความต่อเนื่องของข้อคำถามและความสมบูรณ์ของเอกสารแนบ โดยในบางครั้งอาจพบ

ปัญหา เช่น การเชื่อมโยงวิดีโอจาก YouTube ที่ใกล้จะหมดอายุ เมื่อส่งให้ผู้ตอบในภายหลังอาจไม่สามารถชมได้ เป็นต้น นอกจากนี้การนำแบบสอบถามออนไลน์ไปทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริงจะช่วยให้ผู้วิจัยทราบค่าความตรงภายใน การปรับปรุงข้อคำถาม รูปแบบคำถาม และคำชี้แจงในแบบสอบถาม (Creswell & Creswell, 2018) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงควรนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแบบสอบถามออนไลน์ก่อนที่จะนำไปใช้จริง

4) ขั้นตอนการเลือกช่องทางในการส่งแบบสอบถามออนไลน์

ช่องทางในการส่งแบบสอบถามออนไลน์ไปยังกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย หรือผู้ตอบแบบสอบถามออนไลน์นั้นสามารถจำแนกออกเป็น 3 ช่องทาง คือ อีเมล เว็บไซต์ และสื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยควรมีการตรวจสอบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นบุคคลเป้าหมายที่ผู้วิจัยต้องการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง (ณัฐภรณ์ หลาวทอง, 2559) ซึ่งรูปแบบการส่งแบบสอบถามออนไลน์ในแต่ละช่องทางมีจุดเด่นและข้อจำกัดที่แตกต่างกันออกไป หากผู้วิจัยพิจารณาการเลือกใช้ช่องทางได้สอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย และทรัพยากรที่มีอยู่ จะส่งผลดีต่ออัตราการตอบกลับของแบบสอบถามออนไลน์ สำหรับรายละเอียดของช่องทางในการส่งแบบสอบถามออนไลน์ ทั้ง 3 ช่องทางมีดังนี้

อีเมลหรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการส่งเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถแนบไฟล์ประกอบได้หลายไฟล์ ในการส่งอีเมลแต่ละครั้ง ผู้วิจัยสามารถส่งแบบสอบถามให้ผู้รับซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย หรือตัวอย่างการวิจัยได้คราวละหลายคน ทั้งนี้ ในการส่งแบบสอบถามผ่านทางอีเมล มีค่าใช้จ่ายน้อยมากหรือไม่ค่าใช้จ่าย ในปัจจุบันมีผู้ให้บริการอีเมลฟรีหลายบริษัท ตัวอย่างเช่น Google Microsoft Yahoo เป็นต้น หากใช้อีเมลขององค์กร (ถ้ามี) จะทำให้ผู้ส่งมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น เช่น บุคลากรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สามารถใช้ username@ku.ac.th เป็นต้น ซึ่งกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย หรือตัวอย่างการวิจัย สามารถตอบแบบสอบถามผ่านคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรือสมาร์ตโฟน โดยใช้เว็บเบราว์เซอร์หรือโปรแกรมสำหรับอีเมลโดยเฉพาะ สำหรับข้อจำกัดในการส่งแบบสอบถามออนไลน์ โดยใช้ช่องทางอีเมล คือ (1) กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย หรือตัวอย่างการวิจัย จะต้องเป็นผู้ที่มีบัญชีอีเมล (2) ผู้วิจัยจะต้องทราบที่อยู่อีเมลของกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย หรือตัวอย่างการวิจัย และ (3) ผู้วิจัยอาจจะไม่ทราบว่ากลุ่มเป้าหมายของการวิจัยหรือตัวอย่างการวิจัยได้รับอีเมลหรือไม่ เนื่องจากในบางกรณี ระบบปลายทางอาจจะย้ายอีเมลไปที่อีเมลขยะ (junk mail) หรืออีเมลไม่พึงประสงค์ (spam mail) ดังนั้น ผู้วิจัยควรแจ้งกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยหรือตัวอย่างการวิจัยให้ทราบทุกครั้งก่อนส่งอีเมล

เว็บไซต์ นับเป็นช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลแบบเป็นทางการ โดยผู้ที่เข้าชมเว็บไซต์ส่วนใหญ่ มักจะเป็นผู้ที่สนใจข้อมูลข่าวสารหรือและกิจกรรมนั้น ๆ ทั้งนี้ เว็บไซต์ที่มีการออกแบบอย่างเป็นระบบ นำเสนอข้อมูลที่ทันสมัย น่าสนใจ มีการปรับปรุงข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ และทันต่อสถานการณ์ มักได้รับความนิยมและมีจำนวนผู้เข้าชมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หากผู้วิจัยสามารถนำแบบสอบถามออนไลน์ไปแสดงบนเว็บไซต์ที่มีความสอดคล้องกับประเด็นวิจัย และเป็นเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยม ตัวอย่างเช่น เว็บไซต์แฟนคลับกีฬา เว็บไซต์ข่าวสารเฉพาะกลุ่ม เป็นต้น ซึ่งจุดแข็งของการส่งแบบสอบถามออนไลน์ โดยใช้ช่องทางเว็บไซต์ คือ (1) แนวโน้มที่จะได้รับการตอบกลับของแบบสอบถามเป็นจำนวนมากและใช้ระยะเวลาการตอบกลับอย่างรวดเร็ว (Sue & Ritter, 2012) และ (2) ผู้ตอบแบบสอบถามผ่านช่องทางเว็บไซต์ มักจะเป็นตัวอย่างการวิจัยที่มีความเต็มใจในการตอบแบบสอบถาม สำหรับเว็บไซต์ที่เหมาะสมสำหรับการใช้แบบสอบถามออนไลน์ มี 2 รูปแบบ โดยรูปแบบแรกเป็นการสร้างเว็บไซต์ใหม่ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง และจะต้องใช้เวลาในการพัฒนาและประชาสัมพันธ์เว็บไซต์ และรูปแบบที่สองเป็นการขอใช้หรือเช่าพื้นที่บนเว็บไซต์ที่มีอยู่แล้ว ซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่น้อยลง แต่ผู้วิจัยควรพิจารณาเลือกเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับความสนใจของกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย สำหรับข้อจำกัดในการส่งแบบสอบถามออนไลน์ผ่านช่องทางเว็บไซต์ คือ ผู้เข้าชมเว็บไซต์อาจจะไม่เป็น

ตัวแทนของประชากรทั้งหมด ตัวอย่างเช่น หากผู้วิจัยต้องการสอบถามความคิดเห็นของคนไทยเกี่ยวกับกีฬาฟุตบอล ผู้ที่เข้ามาตอบแบบสอบถามในเว็บไซด์กีฬาในครั้งนั้น ส่วนใหญ่อาจจะเป็นนักศึกษาซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของผู้ที่เข้าเยี่ยมชมเว็บไซด์ทั้งหมด แต่เป็นกลุ่มผู้ที่มีความเต็มใจในการตอบแบบสอบถาม ดังนั้น ผลการวิจัยในครั้งนี้จึงไม่สามารถสรุปอ้างอิง (generalize) ไปยังประชากรเป้าหมายของการวิจัยได้ ในปัจจุบันมีเว็บไซด์ที่เปิดให้บริการด้านแบบสอบถามออนไลน์แบบครบวงจร โดยเริ่มตั้งแต่สร้างรูปแบบคำถาม สร้างช่องทางในการส่งแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ไปจนถึงการส่งรายงานให้แก่ผู้ใช้ ซึ่งมีทั้งเว็บไซด์ที่ไม่คิดค่าบริการ เช่น Google Form, Microsoft Forms เป็นต้น และเว็บไซด์ที่มีค่าธรรมเนียมตามฟังก์ชันการใช้งานและจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม (Farmer et al., 2016) ตัวอย่างเช่น eSurv, Qualtrics, Survey Monkey, Poll Daddy เป็นต้น

สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางที่ใช้สำหรับการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในเครือข่ายออนไลน์ เช่น Facebook Twitter Instagram เป็นต้น ทั้งนี้ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (2563) ได้ทำการสำรวจพฤติกรรมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในปี พ.ศ. 2562 พบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นกิจกรรมที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตนิยมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.20 จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 10,998 คน จากผลการสำรวจดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าสื่อสังคมออนไลน์นับเป็นช่องทางที่ผู้วิจัยสามารถเลือกใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์เป็นการสื่อสารเชิงรุก ผู้วิจัยสามารถส่งถึงกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยหรือตัวอย่างการวิจัยได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ยังมีระบบการแจ้งเตือนข้อความใหม่ (notification) ซึ่งระบบสามารถแจ้งผู้วิจัยให้ทราบว่าผู้รับ (กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย หรือตัวอย่างการวิจัย) ได้อ่านข้อความแล้ว สำหรับข้อจำกัดในการส่งแบบสอบถามออนไลน์ โดยใช้ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ คือ ในเบื้องต้นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยหรือตัวอย่างการวิจัยจะต้องพิจารณาผู้วิจัยเป็นเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์ หลังจากนั้น ผู้วิจัยจะแจ้งรายละเอียดต่าง ๆ ของโครงการวิจัยสำหรับกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยหรือตัวอย่างการวิจัยในการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย และตอบข้อมูลในแบบสอบถามออนไลน์ ในขณะเดียวกัน หากกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยหรือตัวอย่างการวิจัยมีข้อสงสัยบางประการเกี่ยวกับโครงการวิจัย กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยหรือตัวอย่างการวิจัยสามารถซักถามข้อสงสัยไปยังผู้วิจัยโดยตรง จนเกิดความเข้าใจที่ชัดเจนก่อนการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย

จริยธรรมในการใช้แบบสอบถามออนไลน์

Sue and Ritter (2012) ได้อธิบายถึงจริยธรรมในการใช้แบบสอบถามออนไลน์ ว่าเป็นการพัฒนาและใช้แบบสอบถามอย่างซื่อตรงตามระเบียบ ข้อบังคับ และจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยเนื้อหาเกี่ยวกับจริยธรรมในการใช้แบบสอบถามออนไลน์ที่สำคัญ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) การแจ้งข้อมูลที่ควรทราบ 2) การปกป้องข้อมูล และ 3) การรายงานผลอย่างเที่ยงตรง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การแจ้งข้อมูลที่ควรทราบ ในการตอบแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยควรขอความยินยอมโดยบอกกล่าว (informed consent) ด้วยการแจ้งข้อมูลให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยจำเป็นต้องรู้และควรรู้อย่างครบถ้วน เพื่อประกอบการตัดสินใจเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมโครงการวิจัย ได้แก่ ข้อมูลโครงการวิจัยโดยย่อ ระยะเวลาที่จะทำวิจัย รายละเอียดของขั้นตอนต่าง ๆ ที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยต้องปฏิบัติและได้รับการปฏิบัติ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมการวิจัย แนวทางป้องกันและแก้ไขหากเกิดอันตราย

2) การปกป้องความเป็นส่วนตัว และการรักษาข้อมูล ในการตอบแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยควรปกป้องความเป็นส่วนตัว และรักษาข้อมูลของผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยผู้วิจัยจะต้องเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมการวิจัย ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล และจะต้องรายงานผลการวิจัยเป็นข้อมูลส่วนรวม ทั้งนี้ ผู้ที่มีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลของผู้เข้าร่วมการวิจัย จะมีเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการการวิจัย ได้แก่ ผู้วิจัย/คณะผู้วิจัย ที่ปรึกษาโครงการ หรืออาจมีคณะบุคคลบางกลุ่มเข้ามาตรวจสอบความถูกต้อง ได้แก่ ผู้ให้ทุนวิจัย คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย (Institutional

Review Board หรือ IRB) นอกจากนี้ ยังรวมถึง การบันทึกข้อมูลแบบนิรนาม (anonymous) โดยไม่มีตัวบ่งชี้ตัวบุคคล หรือสื่อบุคคลได้ ทั้งนี้ ในการตอบแบบสอบถามออนไลน์ มีข้อมูลที่บ่งชี้ตัวบุคคลได้ คือ อีเมลหรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และ IP address ซึ่งผู้วิจัยจะต้องมีมาตรการป้องกันการรั่วไหลของข้อมูลด้วย

3) การรายงานผลอย่างเที่ยงตรง ในการตอบแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยควรรายงานผลโดยไม่เบี่ยงเบนผลการรายงานหรือนำเสนอผลการวิจัยเพียงด้านเดียวเพื่อให้สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้สนับสนุน รวมถึงไม่จงใจนำเสนอข้อมูลภูมิหลังที่แสดงถึงการแบ่งแยกทางสังคม เช่น เพศ ศาสนา สีผิว ฐานะทางสังคม เป็นต้น

สรุป

แบบสอบถามออนไลน์ที่ผ่านการออกแบบและพัฒนาเป็นอย่างดี นอกจากจะช่วยให้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้วิจัยทางสังคมศาสตร์แล้ว ยังสามารถลดความเสี่ยงการสูญหายของข้อมูลโดยสามารถสำเนาได้อย่างรวดเร็ว และลดความผิดพลาดของผู้ตอบ เช่น การเตือนเมื่อลืมตอบบางคำถาม การเพิ่มข้อมูลมัลติมีเดียสำหรับคำถามที่ซับซ้อน เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการ โดยผู้วิจัยควรดำเนินการ 1) วิเคราะห์และเตรียมข้อมูล 2) พัฒนาแบบสอบถามออนไลน์ 3) ตรวจสอบข้อมูล และ 4) เลือกช่องทางในการส่งแบบสอบถาม พร้อมทั้งตรวจสอบแบบสอบถามออนไลน์เกี่ยวกับหลักจริยธรรม 3 ส่วน คือ 1) การแจ้งข้อมูลที่ควรทราบ 2) การปกป้องข้อมูล และ 3) การรายงานผลอย่างเที่ยงตรง

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐภรณ์ หลาวทอง. (2559). *การสร้างเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุบผา เมฆศรีทองคำ. (2562). ทิศทางในอนาคตสำหรับการวิจัยวารสารศาสตร์ดิจิทัล: การทบทวนงานวิจัยดิจิทัล. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, 32(2), 14.
- พัชรภรณ์ สุนทรวิบูลย์. (2561). แนวคิดการสร้างแบบวัดด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 35(97), 10-21.
- พินดา วราสุนันท์. (2556). ย้อนรอยการประเมินสู่มุมมองการประเมินในอนาคต. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 30(88), 12-21.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2563). *รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2562*. ส. ก. ผ. ร. เ. ก. ก. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. สืบค้นจาก <https://www.etda.or.th/download-publishing/142>.
- Braun, V., Clarke, V., Boulton, E., Davey, L., & McEvoy, C. (2021, 2021/11/02). The online survey as a qualitative research tool. *International Journal of Social Research Methodology*, 24 (6), 641-654. <https://doi.org/10.1080/13645579.2020.1805550>.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design : qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (Fifth edition. ed.). SAGE.

- Farmer, R., Oakman, P., & Rice, P. (2016, 09/05). A review of free online survey tools for undergraduate students. *MSOR Connections*, 15(1), 71-78.
- Nayak, M. S. D. P., & Narayan, K. A. (2019, 05/20). Strengths and Weakness of Online Surveys, 24, 31-38. <https://doi.org/10.9790/0837-2405053138>
- Saleh, A., & Bista, K. (2017). Examining Factors Impacting Online Survey Response Rates in Educational Research: Perceptions of Graduate Students. *Journal of MultiDisciplinary Evaluation*, 13(29), 63-74.
- Shannon, D. M., & Bradshaw, C. C. (2002, 2002/01/01). A Comparison of Response Rate, Response Time, and Costs of Mail and Electronic Surveys. *The Journal of Experimental Education*, 70,(2). 179-192. <https://doi.org/10.1080/00220970209599505>.
- Snijders, C., Matzat, U., Pluis, B., & de Haan, W. (2020). *The use of progress bars in online questionnaires*. Retrieved September 20th, 2021 from <https://www.panelclix.co.uk/expertise/researchpublications.htm>.
- Sue, V. M., & Ritter, L. A. (2012). *Conducting Online Surveys* (2 ed.). Sage.
- Sutton, T. M., & Altarriba, J. (2016, 2016/06/01). Color associations to emotion and emotion-laden words: A collection of norms for stimulus construction and selection. *Behavior Research Methods*, 48(2), 686-728. <https://doi.org/10.3758/s13428-015-0598-8>.
- Yentes, R., Toaddy, S., Thompson, L., Gissel, A., & Stoughton, J. (2012). *Effects of Survey Progress Bars on Data Quality and Enjoyment*. Poster presented at the 27th annual meeting of the Society for Industrial and Organizational Psychologists, San Diego, CA.